

חיי שרה (191)

מאת ה' היתה זאת

וּתְמַת שָׂרָה בְּקֶרְיַת אֶרְבֶּע הוּא חֲבֵרוֹן בְּאֶרֶץ פְּנֵעַן וַיָּבֵא
אֲבָרְהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכַתָּהּ (כג.ב)
"וְלִבְכַתָּהּ" כף קטנה, שלא בכה אלא מעט לפי שזקנה
היתה (בעל הטורים). צריך ביאור, וכי משום שהיתה זקנה,
זו סיבה להפחית את הבכי עליה? והרי על שרה יש
לבכות אף יותר מהבכי הראוי לאדם מן השורה? יש
לפרש על פי מה שמובא במדרש, שהטעם שהשטן
הבהיל את שרה להטעותה שיצחק נעקד, ובכך גרם לה
את מיתתה, היה כדי שיחשוב אברהם אבינו שהוא גרם
את מותה של שרה, וע"י כך יבא להרהר על נסיון
העקידה ויתמעט שכרו. לכן מיעט אברהם בבכי,
להדגיש מי מבין הוא שסיבת מותה היא משום שהגיע
זמנה, בלא קשר לעקידה. לפי זה יש לבאר גם, מה
שהקדים הפסוק את ההספד של אברהם לבכי, והרי
הדרך להקדים בכי למספד, אלא מאחר שרצה להדגיש
שמקבל את מות שרה באהבה, הקדים את ההספד, ורק
אחר ההספד בכה.

ספר "להתענג בתענוגים"

וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעֵרַת הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר לוֹ אֲשֶׁר בְּקִצְהָ שָׂדֵהוּ
בְּכֶסֶף מְלֵא יִתְנַנֶּה לִּי (כג.ט)
הנה כפל אברהם אבינו, ושנה בלשון נתנה על מערת
המכפלה, אף שהיה זה דרך מקח וממכר, והיה לו לומר
'וימכור לי את מערת המכפלה וכו'', וכן בהמשך
הפסוקים השיב עפרון באותה מטבע לשון, וכפל ושילש
'השדה נתתי לך', והמערה אשר בו נתתיה לעיני בני עמי
נתתיה לך, אף שהיה מכירה גמורה מצידו. אלא אברהם
היה ירא ממעשה קנין דרך מקח וממכר, לפי שאז יהיה
פתחון פה לשכנים שע"י המערה לטעון זכות קדימה
משום דינא דבר מצרא. ועל כן ביקש את עפרון שיתן לו
את המערה בדרך מתנה, תוך שהוא מבטיחו שיקבל כסף
מלא ולא יפסיד את מתנתו זו, ורק הקנאת המערה תהיה
בתורת מתנה ולא עבור המעות, וזהו שאמר 'כסף יתננה
לי'. אכן עפרון שהיה בהול על ממונו חשש מכך, ורצה
להבטיח את מעותיו, ועל כן ביקש שיהיה זה בתורת
מכירה, ובמה שדאג אברהם מבר מצרא, הרגיעו עפרון
ואמר 'לעיני בני עמי נתתיה לך', היינו מעמד במכירה
יהיה בפני כל העם, וכיון שיהיו בשעת מעשה הרי שלא
יהיה להם אחר כך זכות ערעור, וע"ז סיים הכתוב וישמע
אברהם אל עפרון וישקול את הכסף אשר דיבר באזני
בני חת וכו', וכיון שהיה זה באוזני בני חת לא היה ירא
אברהם לעשות העסק כדבר עפרון בצורת מכירה.

ספר "המאור שבתורה"

רשע היה וקפץ להשיב לפני אביו

וַיַּעַן לְכֵן וּבְתוֹאֵל וַיֹּאמְרוּ מִיֵּהָנָה יֵצֵא הַדָּבָר (כד.ג)
וברש"י: ויען לכן ובתואל, רשע היה וקפץ להשיב לפני
אביו. לכאורה יש להבין: הוא היה רשע, קפץ ודיבר
לפני אביו, אבל מה הוא אמר? 'מה' יצא הדבר' איזו
אמונה, דברים קדושים, ואף על פי כן, למרות שדבריו
דברים קדושים, אם הוא מסוגל לדבר לפני אביו רשע
הוא. והנה השל"ה הקדוש שואל: הלא דבר זה, שלא
לדבר לפני האב, אין זה ענין של רשעות וצדקות, אלא
הוא מהילכות נימוס ודרך ארץ. רשע הוא פורק עול,
עבריין, אך לא בהכרח שיהיה גם בלתי נימוסי. ישנם
בהחלט גם רשעים האוכלים עם סכין ומזלג, אם כן, מה
שייך לקרוא לו רשע מכיון שקפץ ודיבר לפני אביו?
אומר ה"חתם סופר": זה בדיוק מה שלבן רצה, להראות
לאליעזר עבד אברהם שהוא רשע מרושע, חצוף גדול,
ממילא לא ירצה לקחת את רבקה להיות אשת יצחק,
שכן הכלל הוא שהבא לישא אשה צריך לבדוק באחיה,
ואם יוכח אליעזר שאחיה רשע, בודאי לא יחפון
לקחתה.

ספר "יחי ראובן"

זהירות שלא לאבד את רצון

לֹא אֲכַל עֵד אִם דִּבְרַתִּי דְבָרִי (כד.ג)
מה ראה אליעזר להזדרז כל כך, למה שלא יאמר את
דברו אחר שיטעם משהו? יש לומר: שאליעזר ידע
בהכרה ברורה שהוא נמצא עכשיו בשליחות קודש
מאברהם אבינו, ואם יסיח דעת משליחותו ויסמוך על
הסייעתא דשמיא שהיתה לו עד עכשיו, בקפיצת הדרך,
ובכך שפגש את רבקה בתפלתו. אם רק ירפה מהמתח
של השליחות, עלול הוא להפסיד את הכל. כל העזר
שמים ירד לטמיון. על כן הוא אומר: "לא אכל", לא
אתעסק בשום דבר אחר "עד אם דברתי דברי", עד
שאבצע מה שמוטל עלי.

במעגל השנה ישנם ימים שמסוגלים לסייעתא דשמיא
מיוחדת, כמו הימים הנוראים, מועדי ה' וכדו' צריך
לראות אז להיות מרוכז בעבודת ה' ולא להסיח דעת
בטרדות אחרות.

ספר "לתתך עליון"

וּמַגְדִּילֵת נֶתֶן לְאַחִיָּה וּלְאִמָּהּ (כד.ג)

שהביא עמו מיני פירות של ארץ ישראל (רש"י)
והלא הלכה היא, שאסור להוציא פירות של ארץ
ישראל? אלא, הרי אמר רש"י, כי קפצה לו הדרך
לאליעזר וביום אחד הגיע למחוז חפצו, ממילא נשארו

אצלו הפירות שלקח אתו כדי לאכלם עד שיגיע לגבולה של הארץ, אגב הליכה רגילה. **ספר "מענינה של תורה"**

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיָהּ הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה וְתֹאמְרִי אֵלָיו (כד. נח)
אלך מעצמי אפילו אינכם רוצים (רש"י). כיצד יהא לה לרבקה לדבר כלפי הוריה בצורה כזו, שיש בה מקצת מעוות פנים. ברם רבקה אמרה כך: הלא נוכחתם לראות, כי אבי בתואל מת על אשר לא הסכים לכך, ואם כן הרי בסופו של דבר אאלץ ללכת אפילו אם לא תרצו, שכן השמים יכריחו אתכם להסכים, ומוטב איפוא כי לא תמנעוני מכך. **ספר "מענינה של תורה"**

וַיִּסְף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קְטוּרָה (כה. א)
שלוש נשים נשא אברהם: שרה בתו של שם, קטורה בתו של יפת, הגר בתו של חם. (ילקוט שמעוני איוב רמז תתקד). מבאר בעל ה"שפתי כהן": כוונתו של אברהם היתה להינשא לצאצאי ג' בניו של נח שנותרו לאחר המבול ומהם יתקיים העולם, כדי להורות כי זרעו של אברהם הוא העיקר וכל העולם לא ניצל אלא בשבילו וכפופים הם לו. את שרה בת אחיו, בתו של שם, עשה העיקר והיא 'שרה' על העולם. לקטורה שהיא מיפת קרא 'אשה' בשם של אישות, ואילו אצל הגר בתו של חם לא מופיע שם אישות כלל. כוונה נוספת היתה לו לאברהם בנישואין אלו, לפי שמשלושת בני נח נפרדו שבעים האומות וצפה אברהם ברוח הקודש שעתידים ישראל לגלות ביניהם, לכן לקח אשה מכל אחד, כדי שתהיה קורבה ביניהם, ואולי ירחמו על צאצאיו מפני הקורבה. **רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"**

וְלִבְנֵי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנָת (כהו. 1)
חסר כתיב, שלא היתה אלא פילגש אחת, היא הגר היא קטורה. נשים בכתובה פילגשים בלא כתובה. (רש"י)
אם אמנם לא היתה אלא פילגש אחת, מדוע לא אמר ולבני הפילגש, ומדוע אמר "וְלִבְנֵי הַפִּילִגְשִׁים". רמז נפלא מצא כאן הגר"א במעמדה של הפילגש ביחס לאשה הרגילה, שכן אמרו חז"ל (סוטה יז.) על נשואי איש ואשה, כי אם זכו שכינה ביניהם, שכן ב"איש" ישנה אות י, ב"אשה" ישנה אות ה'. במילה 'כתובה' ישנן אותיות ו' וה' יחדיו יוצרות ארבעת האותיות את השם הנכבד. זהו שאמרו חז"ל כי שכינה ביניהם, אותיות שמו הקדוש והנורא. אלא שכל זה אינו אלא באיש ואשתו החיים בכתובה כדינה של אשה, שכן רק אז מתקבלות ארבע האותיות של השם הנכבד. ואולם בפילגש הדרה עם בעלה ללא כתובה, חסרה שתי אותיות האחרונות של השם הנכבד ונמצא שלא נותרו אלא שתי אותיות הראשונות, ו' וה', אשר אמנם מהוות שם קדוש לעצמו, אך אינן אלא מחציתו של השם המפורש. וזהו שרמזה התורה בכתיב החסר שבמילה פלגש, שכן אז מתקבלות המילים: **פלג שם, חצי שם הקדוש. ספר "טללי אורות"**

הלכה: קיום מצות לימוד תורה בקריאה בלא הבנה
כתב השו"ע הרב (פ"ב סי"ב): שאדם שאינו מבין את מה שלומד ואפילו פירוש המלות, מפני שהוא עם הארץ, אזי בלימוד תורה שבכתב הוא מקיים מצות ולמדתם. אבל התורה שבעל פה אם אינו מבין הפירוש, אינו נחשב לימוד, מפני שכל ענין תורה שבע"פ הוא לבאר את התורה שבכתב, ואם אינו מבין לא נחשב כלל ללימוד. ולכן יש לדקדק להבין כשאומרים משניות "איזהו מקומן" ובריינתא דר' ישמעאל, וכן באמירת פרק במה מדליקין ופרקי אבות. אולם יש אומרים שאף באמירת משנה וגמרא אין ההבנה מעכבת. ולכל הדיעות, גם אם אינו מבין מה שלומד מפני שהוא עם הארץ, יש לו לעסוק אפילו בתורה שבעל פה, ולעתיד לבא יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה ולא השיגה מקוצר דעתו.

ספר "פסקים וחשובות"

פתגם: כל הכללות מסוכנות, כולל הכללה זו.
ספר "שמחלה"

חקירה: דעת המתחייב (בשטרות)
המתחייב הוא מי שמפסיד מהשטר, או מי שעושה את השטר. (פרי משה עדות שבשטר ו-א: מחלוקת אחרונים)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מים לייך בפתח ביתו עצר בעל הבית את משרתו ואמר: קנקן זה המציץ מתוך סלך מה טיבו? אין בו אלא מים, נתגמגם המשרת במבוכה. הוציא בעל הבית את הקנקן מתוך הסל ולגם לגימה מן המים, וראה זה פלא: טעם המים היה כטעמו של יין מתוק ישן נושן. אכן ניענע בעל הבית בראשו, כמה צדקו דברי החכם מכל האדם, מים גנובים ימתקו.

ספר "חד וחלק" חלק ג'

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוה, פייגא אולגה בת ברנה, אברהם בן רחמונא רינה בת פיבי, נחום בן שמחה, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, גלדיס קמונה בת רחל. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת מרים.

לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה

